

וכאן, הבן שואל

זו אינה אגדה, עובדות ממש, המתפתחות כמו... חד גדיא. יום הששי מביא אותן לראשונה על פי "סדר", תיאור מלא ומרתק, שלב אחר שלב. ארז, ילד מקיבוץ חולתא, בן למשפחה חילונית מובהקת ופעילת שמאל מחליט להיות... אדמו"ר חסידי. הוא מטשטש את מוצאו המזרחי, מאמץ לעצמו את שיטת סאטמר, מתקשר ל"שושלת" שאין לו עמה מאומה ושמקורה בעיירה "סיגט" ההונגרית-רומנית. גם על שמו העברי - מודרני - ארז הוא מוותר בדרך לטובת שלמה. ארז אלבנס, או האדמו"ר שלמה אלברנץ עובר תחנות שונות: ירושלים, צפת, יבנאל ובחזרה לישראל, עד שבמלחמת המפרץ הוא נוחת יחד עם "חסידינו" בארה"ב. כשהוא שומע את סיפורו של הנער שי פימה (ראובן) הוא מזדהה עמו, כאילו היה כפילו, מגלה מעורבות שמתפרשת על פי חוק כ"חטיפה". פרשת "יוסליה" במהדורה מיוחדת. "האדמו"ר" מושלך אל הכלא לכמה שנים, קהילתו מתפרקת, חסידיו נפוצים לכל עבר ואת שי, הנחטף, פוגש השבוע "יום הששי" בערד גזוז פאות וללא כיפה. בלעדי.

אלי קאופמן

זהו סיפור החובק עולם כמו בכל דרמה כך גם כאן - יש לו, לגיבור הסיפור, אוהבים וממליצים חמים ויש לו גם מתנגדים עזים. יחס אדיש כלפיו אין, הסיפור מתחיל בקיבוץ צפוני אי שם באצבע הגליל, קיבוץ חולתא שמו, וממשיך באופן מדהים דרך שכונת קריית יובל הירושלמית. הקהילה החרדית של צפת, הקהילה החסידית של ברסלב ביבנאל, חזרה לירושלים ומשם הוא ממריא לנוי יורק, למונסי ולמונרו ונוחת בכלא אמריקאי נידח.

הורתו ולידתו של שלמה העלבראנץ

זהו סיפורו של ילד ספרדי מקיבוץ חילוני שעם הימים מכריז על עצמו כאדמו"ר אשכנזי. בפרשה הזו יש כמעט הכל: מרד נעורים בורים, נישואין בגיל צעיר, הקמת ישיבה לבעלי תשובה על פי מודל של חסידות סאטמר, וסיפור שמוצג כ"חטיפה". הגיבור הראשי בדרמה הזו, כמו בכל סיפור טוב, מחליף שמות ומטשטש את מקורותיו. סוציולוג-אנתרופולוג טוב היה מזמן כותב כאן מחקר מאלף...

ארז-שלמה-אלברנס-אלברנץ-העלבראנץ...

הכל החל במחצית השניה של שנות ה-70. משפחת אלברנס עקרה מקיבוץ חולתא אל העיר הגדולה ירושלים. האם, גברת יוכבד אלברנס, עברה לנהל את מכללי "בזק" בעיר. ההורים, אנשי שמאל חילוניים, הביאו עמם את בנם הקטן היחיד, אז בן 12, והתגוררו בוילה שקטה בקריית יובל, הצד היותר מבוסס של ירושלים. הילד, ארז שמו, לא גילה בתחילה סימני התנגדות מיוחדים שהיו אמורים להקדים את מרד גיל הנעורים, אך לימים, עוד יבינו הוריו כי הם חייבים לו את חייהם הסוערים. כשהערפל כיסה את ירושלים החורפית, ארז הקטן התוודע ללבטיה של סבתו אם אביו. האשה הזקנה הזו הציתה בקרב הילד הזה את הניצוץ היהודי. ארז שמע ממנה מדוע יש לשמור כשרות ושבת ואט, אט, היא החלה גם לכסות את ראשה ולמלמל תפילות. הכל היא עשתה, כמובן, בצל בנה, אביו של ארז, חילוני קיצוני וחסר פשרות.

ראשית דרכו של שלמה העלבראנץ

ואמנם הלבטים עשו את שלהם. בסוף ימי בית הספר היסודי שלו, ובתחילת שנות לימודיו בתיכון "דנמרק" בירושלים, החל ארז הצעיר להתעניין בספריות העירוניות בספרים על היהדות. הוא גם התנדב לעבוד בעבודות גמר תיכוניות בנושאים יהודיים. את הנער ארז, בן לאב ממוצא כורדי ואם ממוצא יווני, הקסימו דווקא סיפורי החסידויות העלומות ממזרח אירופה הקרה ובראשן חסידות ברסלב המיוחדת. במיוחד משך את תשומת לבו מושג שבני גילו החילוניים כלל לא שמעו עליו. אלברנס התוודע למונח ששמו "טיש" חסידי. האדמו"ר, בראש ה"טיש", מחלק "שיריים" לחסידיו תוך שהוא נהנה ממלכות של ממש. מחזה שהקסים את כוחו של התיכונים הירושלמי מתיכון "דנמרק".

היה לו, לאותו תיכוניסט בן 15, מורה להיסטוריה מפורסם, ד"ר אברהם פוקס שמו. האיש, יהודי שומר מצוות שהוציא מספר ספרים ובהם הספר המפורסם "קראתי ואין עונה" - על הרב מיכאל דוב ווייסמאנדל משיבת נייטרא שבסלובקיה, היה הכתובת הראשונה לשאלותיו של הנער המתבגר, שחיפש את דרכו בעלטת החילוניות.

שלמה העלבראנץ הספרדי, כילד, מתעניין במושג "טישים" חסידיים

מיד לאחר שנקלע ל"טישים" של חסידויות מזרח אירופה ניגש הנער הצעיר אל המורה הדתי ושאלו לפרש המושג העלום והקסום. דר. פוקס הסביר לו את מהי חסידות, מיהו אדמו"ר ומהו "טיש". ארז הצעיר הוזמן לביתו של דר. פוקס בשכונת רחביה הירושלמית. וראה קידוש מהו. בליל שבת מיד אחר כך כיתתו המורה ותלמידו רגליהם עד לרחוב אגריפס שבלב שוק מחנה יהודה המפורסם שבירושלים, שם שכנו אז המוסדות המרכזיים של חסידות בעלזא ושם גם התוודע הנער הצעיר אל ה"טיש" העלום ואל דמות האדמו"ר שקסמה לו כל כך.

החלטתו שכאשר יגדל ויהי לאיש, יהי אדמו"ר...

ארז הצעיר החליט שכשהוא יהיה גדול הוא יהיה... אדמו"ר! ואז, ללא שום הודעה מוקדמת, הוא הודיע להוריו כי החליט לחזור בתשובה ויצא יום אחר כך, כשהוריו עדיין בטוחים כי מדובר במתיחה ותו לא, אל ישיבת בעלזא ברחוב אגריפס בירושלים.

בריחתו הראשונה מבית הוריו

ביום שאחר כך הבינו הוריו כי הנער הצעיר כבר איננו מתבדח עמם, בעזרת משטרת ירושלים ומשרד החינוך והתרבות הם יצאו לחפשו. והנה כעבור יומיים נמצאה האבידה בריאה ושלימה בישיבת בעלזא. האב, חולה לב ואנטי דתי קיצוני, לא היה מוכן לשמוע ולהתפשר, אך דווקא האם - פעילת תנועת ר"צ האנטי דתית, הבינה שיש לנסות למצוא דרך של פשרה. הגברת אלברנס שיכנעה את בעלה להסכים לחזרה בתשובה, אך בשום פנים ואופן לא להסכים שהתהליך ילווה בהסתגרות בישיבה חרדית. דר. פוקס שוב נרתם לעניין ומצא לתלמידו סידור חדש תוך העלאת הפשרה, שההורים קיבלוה בלידת בריחה אך בחפץ לב, ואילו הנער קיבלה רק זמנית. לימודים בישיבה "מרכז הרב" הדתית-לאומית.

פשרה זמנית

היתה זו רק פשרה זמנית. ארז אלברנס עזב את "מרכז הרב", עזב את ירושלים ויצא אל הצפון הקבליסטי... ואל מרכזיה המסתוריים של חסידות ברסלב בצפון, ואחר כך במושבה יבניאל.

שהותו בישיבת ברסלב בצפת וביבניאל

מספר שנים שהה הנער הירושלמי בצפון הרחוק. באותן שנים הוא למד בישיבת ברסלב בצפת ואחר כך ניהל את המתבתתא של חסידות זו בעיר המקובלים. במקביל התוודע הנער הצעיר אל מנהיג חסידי ברסלב בצפון, הרב שיק מיבניאל. חסידי ברסלב מיבניאל זוכרים את הנער הזה כמשל לאש קוצים יוקדת שסייעה לרבים להתבסס במנהיגותו. אלברנס הצעיר ראה בהרב שיק את האדמו"ר דור ההמשך של רבי נחמן מברסלב עליו קרא כל כך הרבה, שנים ספורות קודם לכן. בגיל 17 וחצי נישא הבחור ארז אלברנס לצעירה מקריית אתא, מלכה אזולאי שמה, אם ארבעת ילדיו כיום.

**פריחתו בירושלים, והחלטתו שמספיק לו בסגידה לאדמו"רים אחרים -
הוא יכול להיות אדמו"ר בעצמו!**

הגעתו לירושלים, בראשית שנות ה-80, הרעישה עולמות. כאן, בעיר הקודש, הוא החל לפרוח ולהנהיג קהילות. בירושלים הוא גם החליט שדי לו בסגידה לאדמו"רים אחרים, והרי אין מוכשר ממנו עצמו לתפקיד כה חשוב.

במחצית הראשונה של שנות ה-80 צמחה לה תנועת התשובה כמו ארז אלברנס שהתברג בה וריתק את שומעיו אל תוך הלילה. הוא ישב עימם בסמינרים ודיבר כל הכל, כולל על הריסת המשטר הציוני הקיים. להבדיל מרוב החוזרים בתשובה, הרי שכאן היה מדובר בעילוי רעיוני ואידיאולוגי.

הפיכתו לקנאי, ודבקותו בשיטת סאטמאר נגד המדינה

ארז, שאז נולדו ילדיו הראשונים, גמע בצמא את ספרים של האדמו"ר הקודם מסאטמאר - "ויואל משה", ו"דברי יואל". אפילו הרדיקליים שבקרב חסידות סאטמאר לא יכולים היו להעמיד נימוקים מפלפלים וערוכים היטב כפי שאלברנס, חוזר בתשובה צעיר לימים, ציטט את האדמו"ר מסאטמאר הקודם מתוך ה"ויואל משה". חוזרים בתשובה רגילים נעצרים במצוות המעשיות, מחמירים במעשרות או באי דיבור לשון הרע ורכילות, אך המאבק הבלתי מתפשר בציונות מהם והלאה. אלברנס בחר בדרך השנייה, ואפילו הרדיקליים שבין חסידי סאטמאר לא הצליחו להתחרות בקו האנטי-ציוני שגילגל לימים.

שינוי השם מארז לשלמה

אלברנס הבין שכדי להפוך לאדמו"ר ולמנהיג עליו לשנות את שמו, ובמיוחד לטשטש את מוצאו. כך לפתע ניתוסף השם שלמה לשם ארז ולימים נשר השם המקורי ארז ונשאר השם שלמה. אלברנס הספרדי שהיה שבוי בקיסמי חסידות מזרח אירופה, החל להתפלל בהברה אשכנזית, לפסוק עפ"י מנהגי מזרח אירופה ומורו ורבו היה לימים הרב נתן יוסף מייזעלס - אב"ד סאטמאר לשעבר בלונדון וכיום רב ביהמ"ד בעיירה מאנסי שעל ידי ניו יורק.

הסיפור הבדוי אודות יחוסו

והנה אותו אלברנס, שהוריו מקורם בכורדיסטן וביוון, החל לספר לכולם כי בעצם שם משפחתו אינו אלברנס אלא עלברנס (בהיגוי אידיש) מקור המשפחה מהרב היילבורן שבתקופת השואה ברח ליוגוסלביה. על הוריו הוא סיפר שמוצאם בהונגריה ולשם התגלגלו דרך יוגוסלביה, מבולגריה. כך הצליח לשלב את שפת הולדתו שבה מדברת אימו - מנהג אבותיה בני קהילת סלוניקי שביוון, עם מזרח אירופה, שבה היה כל כך חפץ להיוולד.

בעל כח שיכנוע אדיר, המגדיר את עצמו כהיחיד שיוכל לחולל את המהפיכה בנטורי קרתא

כאשר הסתובב בסוף שנות ה-80, ב"נטורי קרתא", החל להוציא קונטרסים, ואף כתב ספר נגד הציונות. בישיבת "תורה ויראה" מרכז "נטורי קרתא" במאה שערים הירושלמית, זוכרים אותו כבעל כוח שיכנוע אדיר ו"כמי שתמיד הגדיר את עצמו כאיש היחיד שיוכל לחולל את המהפיכה הרוחנית להמטים נטורי קרתא".

פעילותו בתנועת התשובה

מהמחצית השנייה של שנות ה-80 מתחילה פעילותו של שלמה אלברנס בתנועת התשובה, וביתר שאת.

האיש הזה, שלמה אלברנס שמו, עכשיו הפך למושג. אדם שמכנה עצמו חסיד סאטמאר, חסידות שלא אהבה ליזום חזרה בתשובה, מופיע בארגוני התשובה המשתפים פעולה עם ה"אויב הציוני", אך לרב שלמה-ארז-אלברנס-אלברנס לא הפריעו הרינונים וסימני השאלה בנושא. בין 1985 ל-1989 הוא

קשר חוטים בלתי אפשריים והעמיד עולם תורה בקשר כזה - שלעולם לא קם קודם לכן ופסק אם יקום בעתיד: סאטמאר הם המממנים, ואילו עסקני אגו"י, "דגל התורה" וש"ס הם הפעילים.

בתקופה ההוא, חבר גם לרבנים ליטאיים, בבחינת "פוסח על שתי הסעיפים"

במהלך שנת 1986 פרץ שלמה אלברנס קדימה. בשנה זו הוא חבר להרבנים מהזרם הליטאי ויחד הקימו תלמוד תורה ואת קהילת "לב טהור". כאן התגלה אלברנס במלוא כישוריו וערמומיותו. הוא הצליח לקשור קשרי מסחר עם הממולחים שבין סוחר וועסקני קהילת סאטמאר בארה"ב ולקבל גיבוי רעיוני לפעילותו מראשי הדיינים בחסידות נוקשה זו. חסידות סאטמאר - המתרחקת מקירוב רחוקים כמאש, מחשש להשפעות שליליות על קהילתה, הפכה לפתע להממנת והדוחפת את פעילות קהילת התשובה של שלמה אלברנס - שתקעה את יתדה הראשון דווקא בשכונת גילה החילונית למהדרין. אותו שלמה ארז אלברנס, מלבד ידיעתו המהממת בכתבי הרבי ר' יואל מסאטמאר, ידע גם להסביר לסאטמארים איזו תועלת רעיונית תצמח להם מעניין התשובה בישראל. אלברנס הגיע עד לאדמו"ר מסאטמאר בקריית יואל בויליאמסבורג (מרכז סאטמאר) שבניו יורק, שם שיכנע את כל השומעים כי המאבק האמיתי בציונות הוא עולם התשובה, אך לשם כך יש ליצוק לו רעיונות אנטי-ציוניים אמיתיים ולא כפי שעושים זאת רבנים ליטאיים, המשתפים פעולה עם הציונות. נכבדי סאטמאר שוכנעו והקהילה בארץ צמחה עד מהרה.

חשש הרבנים הליטאיים ממנו ומפעולותיו

בשלב זה פנו שותפיו הליטאיים של אלברנס אל גדולי הדור הליטאיים בשאלה - מה לעשות הלאה? לפרוייקט החדש שלהם היתה הצלחה אדירה, בשכונת גילה כבר התגוררו בוגרי סמינרים רבים של "ערכים" והללו הצטרפו חיש קל לקהילת "לב טהור". אך הרבנים הליטאיים חששו מ"ההטפות" הסאטמאריסטיות. הם גם חששו משילוב התורה וההשפעה של אב"ד סאטמאר דאז בלונדון - הרב נתן יוסף מייזליש, כס הכוח הריטורי של תלמידו, שלמה אלברנס - שכבר קרא לעצמו רב, וחוזרים בתשובה רבים באו לשאול את האברך בן 20- פלוס שאלות שבדרך כלל מוכנות לגדולי הדור. תשובתם של גדולי התורה הליטאיים היתה כדלהלן: "לתת לחסידות סאטמאר לממן את הפרוייקטים. לתת להם להשמיע את דעותיהם אך בפועל לא לשמוע למה שסאטמאר יאמר".

אלברנס עצמו ידע מהפסיקה הזו אך כדי לא להפסיק, באותו שלב, את הפרוייקט שצבר תאוצה הוא הסכים לפרשה מאונס. באותה תקופה ניסה אלברנס לשכנע גם את הרב אלבו לזנוח את ש"ס ולקבל כספים מסאטמאר, אך ללא הועיל.

יוזם קהילה חרדית בשכונת גילה הירושלמית

במהלך שנת 1987 עמד להתחיל פרוייקט חדש בגיבוש קהילת לב טהור - פרוייקט שאם היה מוקם, אולי פני הדברים היו שונים כיום. אלברנס יזם את הקמתה של קרייה חרדית בגילה הירושלמית. היו לו תורמים למכביר בעניין - תורמים שאותם גייס כל השנים לפרוייקטים שלו, והם היו מחשובי הגבירים של חסידות סאטמאר. כך למשל אפשר למנות את משפחת ברגר מלונדון, משפחות קאופמן וקסטנבוים מארה"ב. סוכן ביטוח בכיר מניו יורק שימש נשיא קהילת "לב טהור" ואף שמו של הגביר הרב חיים משה סטרולוביץ מוינה הוזכר כאחד התורמים העקביים של "לב טהור". לפרוייקט המדובר - של הקמת קרייה חרדית בשכונת גילה, גייסו הסאטמארים מיליון דולר. הם התקשרו עם חברת הבנייה של משפחת רובינשטיין - שבנתה באותה תקופה פרוייקט של רבי קומות בשכונה בשם "שוויצריה הקטנה". המו"מ לא עלה יפה כשלחברת רובינשטיין נודע כי מדובר בחרדים העומדים מאחורי הפרוייקט.

כאן חזרה אמו של ארז-שלמה אלברנס לתמונה. האם החילונית, מהשמאל של ר"ץ (שבחופשות קנתה לא מעט סוכריות עם הכשר בד"צ לנכדה), גייסה עו"ד חילוני שמאלני והלה חידש את המו"מ עם חברת רובינשטיין. האם השמאלנית הכינה מבנה כי "כאן צומח פסק טוב עם דירה לבן והבטחת דירות לנכדים". אף כשהגיעה סיוטת ההסכמים לחתימה נמצא בה סעיף קטן באותיות קטנות מאוד ובו נכתב כי "אם יתברר שמאחורי הפרוייקט עומד גוף חרדי הרי שהעסקה מבוטלת". העיסקה כמובן בוטלה עוד לפני כן.

הקרע שלו עם הליטאיים, שתמכו בבחירות בשנת תשמ"ח, בעת שהעלבראנץ דגל בשיטת סאטמאר נגד הבחירות

הפיצוץ הראשון הגיע סמוך לבחירות לכנסת 1988. הקרב בסקטור החרדי עבר תאוצה. חב"ד תמכו באגו"י. הספרדים נהרו אחרי ש"ס והגר"מ שך הקים את "דגל התורה". הרבנים הליטאיים, שעבדו עם אלברנס, דיברו שוב ושוב על כך ש"אשכנזים יתמכו בדגל התורה וספרדים בש"ס". אך מנגד קמה תנועה של אלברנס ושל חסידיו הרבים - רבם בני עדות המזרח, אשר קראה כדרך סאטמאר. "לא להצביע לכנסת המינים הציונית". כאשר הרבנים הליטאיים דיברו על כך ש"גדולי הדור - הגרא"מ שך והגר"ר עובדיה יוסף הורו לנהוג כך", ביטל אותם אלברנס. אז כבר היתה נקודת השיא במשבר. הקהילה המשיכה להתקיים עד תחילת 1989, אך לאחר שהרבנים הליטאיים קיבלו הוראה להפסיק את הקשר עם אלברנס, התפרקה המסגרת המשותפת.

פריחת ישיבת "לב טהור"

אך את אלברנס הבלתי נלאה אי אפשר היה לעצור. קהילת "לב טהור" המשיכה להתנהל על ידו, התלמוד תורה אמנם סגר, אך במקומו נפתחה ישיבת "לב טהור" עם עשרות בחורי ישיבה נוקשים שחזרו בתשובה מעולמות רחוקים. הערצם של הללו לאלברנס לא ידעה גבולות ועד מהרה הוא הפך ל...אדמו"ר לכל דבר.

הרבנים הליטאיים שכבר נפרדו מ"לב טהור" לא יכולים היו לשאת את עניין המשך קבלת הכספים מסאטמאר למוסד ממנו התנתקו. בתחילה, כאשר החלה ההתנתקות, לא העזו אותם רבנים לצאת למרכז הרעיוני של סאטמאר שתמך באלברנס, ולדבר סרות בו, משום שידעו כי הם יוכשלו - כל זאת סמוך לבחירות הכלליות והמוניפיליות, שסאטמאר כה נלחמה בהן, ברור היה לעולם הליטאי כי האדמו"ר מסאטמאר ודייניו יעניקו לאלברנס תמיכה כפולה אם רבנים ליטאיים יקטרגו עליו.

הליטאים משכנעים את סאטמאר להסיר תמיכתם מהעלבראנץ ומוסדותיו

אך כאשר הפך אלברנס לאדמו"ר הבינו הרבנים הליטאים כי הכרזה זו היא גם הכרזה מסוכנת לחסידות סאטמאר - שהרי אין אדמו"רות בסאטמאר מלבד האדמו"ר של החסידות. משלחת רבנים ליטאיים, מעונבים ומחויטים, יצאה לויליאמסבורג ולמונרו - מרכזי סאטמאר, ואמנם הצליחה לשכנע את החסידות להסיר את תמיכתה בקהילת "לב טהור". הסאטמארים העדיפו את המעונבים הליטאים על פני החוזר בתשובה שהפך עצמו עוד לפני שהגיע לגיל 30, לאדמו"ר.

הקשר של העלבראנץ עם הפלג בסאטמאר, הנקרא "בני יואל"

התמיכה של סאטמאר אמנם ירדה, אך אלברנס בכל זאת שמר על קשריו עם חלק מחסידות זו, ובמיוחד עם קבוצת "בני יואל", פורשי סאטמאר בראשות הרבנית (אלמנה של האדמו"ר ר' יואל מסאטמאר זצ"ל) שבראשה עמד הרב נתן יוסף מייזליש מלונדון. במונרו, מרכזה של קבוצת "בני יואל", איש לא יכול לעלות לבמה ולדרוש אחר תפילת שחרית של יום השבת. אך לשלמה אלברנס - רב ואדמו"ר מישראל נתנו רשות, והוא דרש שם בכל פעם שביקר בארצות הברית.

בפרוץ מלחמת המפרץ, "פסק" העלבראנץ שעל חסידיו לעזוב את מדינת ישראל ולהגר לארצות הברית

אלברנס טייל באופן תכוף בקו ישראל-לונדון-ארה"ב, וקיים את "אדמו"רותו" ביתר שאת, ואז סמוך למלחמה המפרץ, כאשר הסקאדים של חוסיין החלו לרחף מעל ישראל, "פסק" האדמו"ר שלמה אלברנס שבעת סכנת נפשות ופיקוח נפש אין מצוה של ישיבה בארץ ישראל, ועוד תחת שלטון ציוני כופרי. בחוצות

ירושלים נתלו מודעות בהתאם ל"פסק הלכה" וכמאה נפש נשמעו לאלברנס ויצאו עמו לדרך הארוכה - פרק ג' בחייו, אל ארצות הברית.

פרק ג' בחייו - אל ארצות הברית

בארה"ב מתחילה פרשה חדשה נגד קהילת "לב טהור" עד לפירוקה והשלכתו של שלמה אלברנס לכלא אמרקאי טחוב. אלברנס הגיע לארה"ב בסערה והתיישב במרכזה של בורו פארק החרדית. הרב נתן יוסף מייזליש - שעזב בינתיים את אנגליה, העניק לו את חסותו ממקום מושבו במונסי, עיירה יהודית שקטה ושלווה. חסידיו של אלברנס, חוזרים בתשובה מישראל, לא חשו ריגשי נחיתות גדולים במיוחד מול העולם החרדי בארה"ב וכבר דאגו, מרגע הנחיתה בארץ זו, להוכיח לכולם כי "הרב שלמה אלברנס הוא האדמו"ר החשוב ביותר בעולם".

פעולותיו בין יהודי תימן, להכניסם לקהילתו

לצד הקמת ישיבת לב טהור, פעלו גם להוצאת יהודי תימן (שהגיעו אז לארצות הברית) מבתים של ישראלים מסורתיים יוצאי תימן לקהילתם, ואחר כך למחוזות סאטמאר בווייליאמסבורג ומונרו. אך מעל לכל הם דאגו שהכל ידעו כי העלבראנץ הוא אדמו"ר חשוב.

תחילת פראותם של אנשי שלמה העלבראנץ בארצות הברית

כן למשל אירע באחת הלילות, כאשר העלבראנץ לא הוצב עם כל דייני הקהילה בבורו פארק בערב תורתו בשולחן הכבוד. למחרת נפגע מוסד "בית יעקב" בבורו פארק ושריפה מסתורית אחזה בו. חסידיו של אלברנס דאגו להפיץ השמועה כי הגפרור הוצת על ידם כמחאה על "השפלת הרבי שלנו".

פרשת שי פימה, שהסעירה את אמריקה ואת העולם היהודי

לפני כארבע שנים, אפריל 1992, מתחיל הסוף לאדמו"רות אלבראנס. הפעם הסיפור החדש מגיע ממוסררה הירושלמית, שכונה סמוכה ל"מאה שערים", וממשיך דרך מעלה אדומים שע"י ירושלים. הוא קשור לגירושין ובבריחת אשה עם בנה לארה"ב והקמת משפחה חדשה. הבעל לשעבר ממשיך עם משפחתו לערד הדרומית, וכל החבורה הזו נפגשת עם האדמו"ר אלברנס בשנת 1992 בבורו פארק החרדית לאחר שבנם המשותף של הזוג קצה נפשו בבתים ההרוסים שהיו מנת חלקו כל 13 שנות ילדותו והוא החליט לבקש את דרך התשובה ב... ישיבת "לב טהור" בניו יורק.

מיכאל ראובן הוא כיום בן 36, יועץ פרטי למשרדי עו"ד המתגורר בוילה יפה בקצה הנאה של העיר ערד הסמוכה לים המלח. ילדותו של ראובן מתחילה במוסררה הירושלמית, שם נולד כבן שני למשפחה בת עשרה ילדים. זהו ילדות ירושלמית רב גוונית של סוף שנות ה-60 ותחילת שנות ה-70, ילדות בצל הפגנות "הפנתרים השחורים". מנגד לימודי האב הבוגר במוסדות תורניים שבשטח ההפקר שעל הגבול הישן עם ירדן, זוהי ילדות שעברה בצלו של אב דתי יוצא כורדיסטן ואם שנותרה עד היום חרדית ומתגוררת ברכבת הבלוקים הארוכה שבשכונת מוסררה עד עצם היום הזה. זוהי ילדות ששוררת בבית ערכי ישן, מעבר ופינוי מאולץ לדירת שיכון קטנה בסמוך, ועם הרבה השתכשכות בקרב חרדי "מאה שערים" הסמוכה. מיכאל ראובן, במבט לאחור, זוכר חברת חסד חרדית, לימודי תורה אל בתי הכנסת האשכנזים שבמאה שערים, שם נתקל בסגנון תפילה שונה, רעשני יותר אך גם מושך ועלום.

מיכאל הקטן הלך לו מדי שבת ברגל עם אביו החזן לבית הכנסת הכורדי, ששכן בבנין גינדלי דהיום, ברחוב יפו המרכזית. במימי המקוה של רחוב יחזקאל טבל לו מדי ערב שבת, ובליל שבת הי' אורח קבוע ב"טיש" של חסידות "תולדות אהרן". פרט פיקנטי מאותה תקופה - לא פעם הופיעו ל"טיש" זה שני נערים שהיו מבוגרים ממנו במספר שנים, טשארלי ביטון וסעדיה מרציאנו שם, לימים חכ"ים ומראשי "הפנתרים השחורים".

אך לימים עזב מיכאל ראובן את הדת. החילוניות משכה אותו והאב ראה בו ובשאר אחיו ואחיותיו המורדים "כאלה שהמיטו חרפה על המשפחה".

והנה שנה אחר כך, בתחילת שנת ה-90, נתקל שוב מיכאל ראובן בחברה החרדית, והפעם בארצות הברית, ונאלץ להאבק בה באופן קשה ונוקשה, דבר שיותר טעם מריר על זכרונות הילדות המתוקים שלו, "על החסידים התמימים של מאה שערים".

בגיל וחצי נשא מיכאל ראובן לאשה צעירה בשם חנה, והוא עודנו חייל. מנשואין אלו נולד ילד בשם שי, היום כבן 17 וחצי. הנישואין לא החזיקו מעמד ולאחר ארבע שנה נפרד הזוג. שי עבר לגור בבית משפחת הוריי של חנה - הסבא והסבתא, במעלה אדומים, שם התגורר כשבע שנים. האב, מיכאל ראובן, התחתן בשנית ועקר לעיירה של אשתו השנייה - לילית, לערד. למרות המרחק הרב עשה ראובן את כל שביכולתו כדי לבקר שוב ושוב, מדי שבוע עד שבועיים, את שי הקטן במעלה אדומים.

ביום בהיר ורענן נעלם לו שי הקטן עם אמו אל מעבר לאוקיינוס האטלנטי בארצות הברית. חנה, שב-1985, נישאה לגיקי פימה, גידלה גם היא משפחה משלה, ולה נולדו שלשה ילדים מבעלה השני. ב-1989 נחתו כולם יחד עם שי החטוף בארצות הברית, והילד היה בן פחות מאחד עשרה שנים.

גילוי היעלמותו של שי

את סיפור היעלמותו של שי גילה מיכאל אביו כאשר חזר משירות מילואים הישר למעלה אדומים, אך הסבא והסבתא הודיעו לו חגיגית כי האם לקחה את בנה. הם אפילו לא טרחו לספר לאב המאוכזב והכואב לאיזה מדינה נעלמו חנה, שי, גיקי וכל החבורה. רק בשנת 1990 גילה לראשונה מיכאל (שבינתיים נולדו לו שני ילדים מאשתו השנייה) כי בנו נמצא בארצות הברית. היי זה לאחר שהנער שלח לו מכתב, אך כתב בו כי אמו ואביו החורג אינם מרשים לו לומר היכן הוא נמצא.

בשלב זה החל מיכאל ראובן בלחץ אדיר על משפחת הוריי של חנה. הלחץ עזר והילד שי החל לצלצל מארצות הברית לאביו, מעת לעת, אך לא מסר את הכתובת. קרוב לגיל 13, עת קרב זמן קיום הבר מצוה שלו, גמלה בלבו של הנער ההחלטה להתנתק ממשפחתו. גם הקשר עם אביו האמיתי בישראל לא היי קשר כלבבו, ובהסתר חשב לפתוח בחיים חדשים.

כניסת שי לישיבתו של שלמה העלבראנץ

בדיוק לפני ארבע שנים לחץ שי על אמו לשלחו ללמוד לבר מצוה. האם נכנעה לדרישה והתייעצה עם אחותה - שהתגוררה באותה עת בשכונת בורו פארק החרדית. האחות המליצה על "ישיבה שמדברים בה עברית ורוב החברה הם ספרדים - כך הילד יבין טוב יותר את הדרשה שלו לבר מצוה ולא ייאלץ ללמוד אידיש". הישיבה הזו היתה לא אחרת מאשר ישיבת "לב טהור".

כאן החל המפגש בין הרב אלברנס, רב צעיר בן 31, שבגיל המקביל לשי פתח בעצמו במתקפה עצמאית לעבר היהדות וזנח את בית הוריו החילוני לאנחות. לאלברנס לא היה ספק שהנער הצעיר ניקרה לו מן השמים ובעצם הוא ההעתק של ארז אלברנס הקטן מקיבוץ חולתא. לשלמה אלברנס לא היה כל ספק שמה שהוא עשה בגיל דומה יעשה עכשיו שי הצעיר, ועוד לאחר שהגיע ממשפחה הרוסה.

החלטת שי שלא לחזור לבית אמו

הנער שי התאהב בקהילה החדשה בה פגש. שם הוא מצא רוחניות, שם הוא החליף אב חורג ברב אוהב. שם הוא החליף אפילו של בית חורב בתשומת לב, שם הוא מצא תוכן בלימוד תורה וההלכות לעומת שיעמום בבית אמו והסתגרות בחדר. לאחר מספר ימים הוא החליט לחזור בתשובה, להישאר במקום ולא לחזור לבית אמו.

החזרה לבית ההורים - והחטיפה ע"י טיול

האם הרעישה עולמות. לאחר כשבוע הוא חזר הביתה והיא גזרה לו את הפיאות שגידל. הנער לא שיתף עמה פעולה באופן אקטיבי. לאחר מספר ימים ביקר בביתם אברך משיבת "לב טהור" והוציא את שי בעורמה ל"טיול". מה"טיול" הזה הוא לא חזר במשך למעלה משנה וחצי. כאן החל הנער שי להתגלגל בין ניו יורק, מונסי, מונרו, בולטימור ואפילו בראזיל הרחוקה.

הסיפור צבר תאוצה בצורת תלונה על "חטיפה". הסיפור פורסם בערב פסח תשנ"ב בהבלטה רבה בעיתונות הישראלית, אך לשי קראו בשם בדוי גיא. שבוע אחר כך נודע לאב מיכאל בערד כי בנו "נחטף". האב צלצל להוריה של אשתו במעלה אדומים וכעבור יום הודיעו לו את מספר הטלפון, אותו לא ידע שנים, של גרושתו בארה"ב.

עם היוודע המידע פנה האב בדחיפות גם להורי שלמה אלברנס בישראל. הללו הזדעזעו מהסיפור שסופר להם ע"י ראובן, אך עד מהרה, פחות מ-24 שעות אח"כ, הם כבר צידדו בעמדתו של בנם "האדמו"ר". אלברנס הבן שיכנע את אמו כי "עדיף ששי יחזור בתשובה מאשר יהרס בבית ההרוס של אמו", וכי "האבא האמיתי שלו לא התעניין בו כל העת - עד שחזר בתשובה". האם קיבלה את ההסבר והפסיקה לשותף פעולה עם מיכאל ראובן. היה זה עוד מיזוג רעיוני מוזר בין אם שמאלנית מפעילות ר"צ לבין בנה אדמו"ר וחסיד של חסידות סאטמאר.

הבן אינו מכיר באביו האמיתי

מיכאל ראובן נחת בארצות הברית באביב לפני ארבע שנים, ומאז חזר ונחת שם מספר פעמים. הוא הזניח את עבודתו, שיתף פעולה עם המשטרה הפדרלית בארצות הברית, עם בעלה השני של חנה גרושתו ועמה. הוא גם הקליט בסתר את שלמה אלברנס, כל זאת עד שבנו שי הופיע למול עיניו בבית המשפט שבו הואשם אלברנס בחטיפה. אך הבן שי פימה ראובן סירב לחזור לאביו האמיתי, אותו בקושי הכיר. שוב ושוב ניהלו השנים מפגשים מוזרים, אב ובנו החפצים לחזור זה לזה, אך החשד של הבן מהאב עמו לא חי מעולם באופן נורמלי, הותיר את הבן כבורח.

המלחמה בין קרוביו של שי לאנשי שלמה העלבראנץ

הקרבות הראשונים בין ג'קי פימה, מיכאל ראובן ומספר כושים ששכרו לבין נאמניו של הרב אלברנס היו עקובים מדם. ג'קי פימה איבד בקרבות הללו שתי אצבעות. המשטרה הפדרלית בארה"ב סירבה בתחילה להאמין לאב האמיתי כי ידו איננו ב"חטיפה". אך לאחר שהקליט בחשאי את הרב אלברנס נעצר האחרון יחד עם אשתו וחסידיו נפוצו, ראובן רצה להחזיר את בנו ואילו הקהילה בארצות הברית התייצבה נגד "מסירה לגויים". שפרה ברורה בין הצדדים לא היתה.

העלבראנץ מסרב להראות את שי לאביו אלא אם כן יחתום על כתב אפוטרופסות

ואז, אולי מתוך יאוש ואולי מתוך הכרח, פנה מיכאל ראובן לחבר ישראלי שתיווך בין הרב אלברנס לבינו. אלברנס הודיע לאב באופן חד משמעי כי יוכל לראות את בנו רק אם יחתום על האפוטרופסות שלו. האב כמובן סירב והקליט את הרב. הידיד הישראלי הזמין את האב לשכונה בניו יורק, שם הירצה הרב יוסף יגן על נושא התשובה. בסוף ההרצאה דיבר מיכאל ראובן עם הרב יגן, אך האחרון טען כי "האיש הזה, אלברנס שמו, הוא איש קיצוני מאוד. אני בכלל לא מכיר אותו ואין לנו, לספרדים, קשר עם החוגים האשכנזים הקיצוניים שאליהם הוא משתייך".

התגייסות הקהילה החרדית לצד ר' שלמה העלבראנץ

בהתייחס לכך התגייסה הקהילה היהודית בבורו פארק. כספים רבים תרמו ל"פדיון שבויים" עבור הרב אלברנס. מתווך אמיתי לא נמצא. תקופה ארוכה התגורר שי במונסי ושם סגרו אותו בבית מחשש מהמשטרה הפדרלית. בארה"ב הפעילו האב והאם לחץ תקשורתי עצום. היהדות החרדית הפעילה לחץ

פוליטי הפוך ואז שלחה המשטרה הפדרלית חוקר מטעמה למרכז היעוץ המשפטי של ארה"ב, מחשש שהחקירה תעוכב מסיבות פוליטיות.

הופעת שי בבית המשפט

ב-28 בפברואר 1994, כמעט שנתיים לאחר היעלמותו של שי מבית אמו, הוא הופיע בבית המשפט בגיל 15 וחצי. האם, שהספיקה להתגרש מבעלה השני ועברה להתגורר במנהטן הרחוקה, לא זיהתה בתחילה את בנה, פיאות ארוכות עיטרו את לחייו, מבטו באם היה מבט מפוחד, מבטו של שי באב היה רך יותר, הרבה דמעות זרמו משני הצדדים. אך הבן בכל זאת לא הכיר את צפונות העתיד אם יחזור לאב. הילד, שי ראובן שמו, היה סחוט. הוא הסתובב, במשך פחות משנתיים, בכל רחבי ארה"ב ואף הספיק לברוח לבראזיל הרחוקה ולחזור אחר כך. פניו הביעו רצון לחפש בית ולתקוע את יתדו, אך הוא לא ידע כי דרך ארוכה לפניו.

אחת הסיבות להופעת שי בבית המשפט היתה מסכת של איומים שהשמיע האב מיכאל לפני גביר בשם זלמן לייב וואלדמאן, שאת האחרון האשים במימון ובסיוע ל"חטיפת" בנו. מיכאל פגש את וואלדמאן והודיע לו כי "יום ההולדת שלי יהפוך ליום המוות שלך".

שי ידע על בואו של האב לארה"ב, מרגע נחיתת האב בניו יורק. הרב אלברנס וחסידיו הבטיחו לשי שיפגוש את אביו, אך מנגד הם דרשו מהאב העברת אפוטרופסות. שי מצא עצמו בין הפטיש לסדן. הוא היה חייב הכרת הטוב לקהילה החרדית שהצילה אותו. היה לו כעס על אביו האמיתי שלא חיפש אחריו כשהאם חטפה אותו, כפי שהוא מחפש אחריו כעת, אך מנגד זהו האב האמיתי שלא הזיק לו מעולם והוא רוצה לפחות לפגשו לפגישה נורמלית אחת.

העלבראנץ נידון למאסר

באוגוסט לפני שנתיים נחרץ דינו של הרב שלמה אלברנס. הילד החילוני והספרדי מקיבוץ חולתא שהפך לאדמו"ר אשכנזי מחסידות סאטמאר, נשלח לרצות מאסר שבין שמונה ל-25 שנים יחד עם אשתו. ילדיו טופלו אחר כך בידי משפחות אומנות, חסידיו נפוצו וחלק מהם חזרו לארץ, ואילו חלק אחר עבר להתגורר בקהילות החרדיות בניו יורק ובסביבתה ובראשן קהילת מונסי. הרב נתן יוסף מייזליש הסיר את תמיכתו הרעיונית משלמה אלברנס וסיפורו של קהילת "לב טהור" ניקבר עמוק בכלא האמריקאי.

שי בורח ונתפס עם דרכון מזויף וחוזר לארץ ישראל

הילד שי המשיך לשוטט בין מדינות העולם. חייו הפכו ריקניים מתוכן, הבריחה מאביו היתה בראש מעייניו. כך הגיע לבלגיה ואחר כך לצרפת. ניסה לחזור לארצות הברית אך נתפס עם דרכון מזויף. לאחר מספר שיחות שקיים מצרפת עם אביו קיבל האחרון, לפני שלושה חדשים שיחה נוספת, והפעם שי מסר לו את מקום הימצאו וביקש לחזור לארץ. האב שטען כי "אני מפסיק לרדוף אחר שי, אם הוא ירצה - הוא יחזור לבד", התבשר כי משאלתו לא נכזבה. שי חזר לארץ, לעיר ערד ולמשפחתו החדשה.

סופר "יום הששי" פגש השבוע את מיכאל ושי ראובן בערד הרחוקה. מיכאל אמנם חזר והבטיח שוב ושוב, במהלך המשפט, כי יאפשר לבנו "חיים דתיים" או "לימוד בישיבה" אם האחרון יחפוץ בזאת, אך הבן גזר את פיאותיו, הסיר את כיפתו והפך לחילוני לחלוטין. כאשר מזכירים לו כי בערד, בה הוא מתגורר, קיימת קהילה חסידית, הוא מגיב בביטול.

שי ראובן אישר ל"יום הששי" כי "הרב אלברנס הציג עצמו לפני כאשכנזי. אני זוכר זאת משום ששאלתי אותו על כך, מתוך סקרנות של ילד ישראלי".

ערב פסח תשנ"ו עדיין ספק אם שי ראובן מצא את מקומו. עיניו כבויות. ליד אביו הוא חשש לומר את האמת. כותב שורות אלה חושש שאין זה הפרק האחרון בחייו של שי ראובן. בכל הקשר לעזיבת המסורת ה"קבועה" שלו, שמעולם לא היתה קבועה, שי עדיין איננו חלק אינטגרלי ממשפחתו החדשה, וספק אם יהיה כזה בעתיד הקרוב.